

Hedef

Öğrenciler, okuma becerilerini geliştirmek için önce "zor" kelimeler ve metin pasajları ile bilinçli bir biçimde ve hedefe yönelik olarak haşır neşir olmayı öğrenmelidir. İkinci olarak ise, öğrencilere bir metnin içerdiği ana fikir konusunda bilinç kazandırmak gerekir (metinde işlenen ana konu nedir, metnin ana fikri hangisidir?).

3.-9. Sınıflar

30 dk.

Materyal:

Derste işlenen güncel metinler, kısa hikâyeler, bilgi içeren kitaplar, dergiler. 2-3 farklı yaş ve yeterlik seviyesi için materyal hazır bulundurulmalıdır.

Süreç:

- Öğretmen, metindeki zorlukların üstesinden nasıl gelineceğini ve metnin ana fikrine nasıl ulaşılacağını bir ya da birkaç örnek ile gösterir. Burada en iyi yöntem, öğretmenin somut adımları bizzat atması ve bunu yaparken de "yüksek sesle düşünmesi" dir.
- En önemli şu iki adım öğrencilere ya yazılı olarak verilir ya da tahtaya yazılır:
  - **Zor yerleri saptamak, açıklamak ve anlamak**, Bilinçli okuma, tekrar tekrar okuma, açıklamayı metnin kendi içinde arama, ansiklopedi, sözlük ve internetten yardım alma.
  - **Anafikirleri seçebilmek**: Metni anlamlarına göre bölümlere ayırma, tek tek bölümler için başlıklar bulma, anahtar kelimeleri not etme.

- Bu yöntem herkes tarafından anlaşıldıktan sonra öğrencilere (yaşa ve seviyeye göre farklı) metinler dağıtılır ve öğrencilerden zorlukların üstesinden gelmek ve metnin ana fikrini anlamak için yukarıdaki iki adımı kendi başlarına uygulamaları istenir. Bu çalışma bireysel olarak ya da eşli olarak yapılabilir.
- Çalışmanın sonunda bu yöntemle ilgili deneyimler kısaca paylaşılır.

Açıklamalar:

- Bu türden alıştırmalar, elbette bir seferden fazla ve farklı metinler üzerinde yapılmalıdır.
- 25 –27 sayılı alıştırmalar, birbiriyle yakından ilgilidir ve öğrencilere de bu bağlam içinde sunulmalı ve çalıştırılmalıdır.
- Yukarıda tarif edilen adımlar, 25 ve 27 sayılı alıştırmadaki adımlar ile birlikte, “Okuma Stratejileri” başlıklı bir çalışma kâğıdında toplanabilir.
- Anafikri kavramak için gerekli strateji ve öneriler, ayrıca “Ana Dil Eğitiminde Öğrenme Stratejilerinin ve Tekniklerinin Öğretilmesi” (“Ana Dil Eğitimi için Didaktik Öneriler” Kitap 5) de mevcuttur; bkz. aynı kitapta Ünite 9 “Metinde Önemli Yerleri İşaretlemek”.

27

Okumadan Sonra Uygulanacak Stratejiler

Hedef

Önce öğrenciler bir metni okuyup bitirdikten sonra nasıl özetleyebileceklerini öğrenmelidir. Bu amaçla metin türüne bağlı olarak farklı özetleme biçimleri tanıtılır. İkinci olarak ise öğrenciler, bir metnin kalitesini kendi başlarına değerlendirmeyi ve vardıkları sonucu gerekçelendirmeyi de öğrenmelidirler.

3.–9. Sınıflar

30 dk.

Materyal:

Derste işlenen güncel metinler, kısa hikâyeler, bilgi içeren kitaplar, dergiler. 2–3 farklı yaş grubu ve yeterlik seviyesine uygun materyal hazırlanmış olmalıdır.

Süreç:

- Öğretmen, içerikleri farklı biçimde özetleme yollarını açıklar ve örnek olarak kendisi bir özetleme yapar. Özetleme, farklı metinler kullanılarak yapılmalıdır (2–3 farklı zorluk seviyesinde, 2–3 farklı metin türü: mesela bilgi içeren metin, hikâye). Hemen ardından da sınıfta metin değerlendirme ve değerlendirmeyi gerekçelendirme üzerinde tartışılır ve bu konuda alıştırmalar yapılır.
- Bunu izleyen çalışmada ise, öğrencilere yazılı olarak dağıtılan ya da öğrencilerin tahtadan çektiği şu adımlar, öğrenciler tarafından iyice anlaşıldığından emin olduktan sonra uygulamaya geçilir:
  - **İçerikleri özetleme:** Her metne göre farklı biçim kullanılır, mesela çizelge, kronolojik liste/zaman şeridi, rol oyunu, anladığını kendi kelimeleriyle anlatma, grafik tasvir vb. gibi.
  - **Metinleri Değerlendirme:** Okumadan sonra aşağıda sayılan türde sorular cevaplandırılmalı ve tartışılmalıdır: Metin hoşuna gitti mi? Neyi ilginç buldun, senin için yeni olan neydi? Metnin içeriğiyle ilgili olarak sen ne düşünüyorsun? Bu metni kime tavsiye ederdin?
- Herkes ne yapacağını iyice anladıktan sonra, öğrencilere (yaşa ve seviyeye göre farklı) metinler dağıtılır ve öğrencilerden yukarıdaki iki adıma uygun olarak kendi başlarına bir özet yapmaları ve değerlendirmede bulunarak bunu gerekçelendirmeleri istenir. Bu çalışma bireysel olarak ya da eşli yapılır.